

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני י"ט ניסן תש"פ | דף היומי בבלי: שבת לח.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף י"ב בהגה "ויש מי שמתיר" עד סעיף י"ג.
מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ח' עד 'תבנה ותכונן'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ג משנה יא עד פרק ג משנה יג

מי פיזר 160 מטבעות ברחוב באישון לילה? סיפור היסטורי מרתק | נתקעתם בלי ביצים – האם מותר ללוות תבנית מהשכן? | 1867

הסיפור היומי

הכומר הזדקף, צחצח את גרונו וצרח בקול נוקב: "נודע לי מפי עדים מהימנים, שהראב"ן התייחד בחדרו עם המטבעות, ומיד אחר כך שלח את משרתיו לפזר אותם במחוזותינו. מאז, נידוע לכם, פסקה המגיפה אצלם והחלה להשתולל אצלנו!"...

סיפור היסטורי מרתק - הרב יאיר וינשטוק

הקטנים. דווקא אלו שלא טעמו טעם חטא, היו הראשונים ליפול מאחרי חרמשו כעמיר מאחרי הקוצר.

אליק מלאה בכי וצווחה כי אין בית אשר אין שם מת. ואחרי העוללים שנפלו שדודים, ומכסת הקורבנות הגדולה נגבתה מהם, הגיע גם תורם של האבות והאמהות, בני תשחורת וזקנים באים בימים. אך כאמור, הקורבן הגדול ביותר נגבה מן הטף. ויהודים בעת כזאת "אגודים בצרה לשפוך תחינה". ושופכים לב דוויון לפני בוראם ויוצרים שיאמר למלאך המשחית הרף. ברם, למרבה הצער והחרדה, לא זו בלבד שחרב המשחית לא הושבה לנדנה, עוד היתה הולכת ומתגברת ומכה על ימין ועל שמאל, ואין לך יום שאין קללתו מרובה משל חברו, עד שכשל כוח הסבל. יהודי אליק חששו כי עוד מעט לא יישאר מהם שריד ופליט.

תקוה אחת נותרה להם וקיננה בלבם: צדיק גדול שכן בקרבם, רבי צבי אריה המפורסם בכינוי "רבי הירש לייב אליקר", תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יחיאל מיכל, המגיד מזלוטשוב. רבי הירש לייב ידוע היה בכח התפילה הגדול שלו, וידיו רב לו לבטל כל מיני גזירות רעות ומרעין בישין, שנחתו כפעם בפעם על ראשם של בני

בתי הכנסת בעיר אליק היו מלאים וגדושים מתפללים. לא יום כיפור היה זה, אלא סתם יום של חול, אבל לפי ההתעוררות והבכיות הנוראות שבקעו לא רק מעזרת הנשים, היה מסיק כל אדם זר שנקלע למקום, כי בוודאי טעה בלוח השנה.

ואמנם, לא יום כיפור היה, אבל הכל צמו, התפללו ובכו בכי מר כשהם מכים על לבם באגרוף, הכל כפי הנהוג לעשות ביום כיפור. וכל כך למה? סיור קצר בבית הקברות של העיר הקטנה היה מספר את הסיפור במלואו. עשרות רבות של קברים טריים שנכרו בשבועות האחרונים, היוו עדות אילמת למגיפה הנוראה שפקדה את אליק לפתע פתאום.

אותו מבקר שהיה עובר בין השורות החדשות בבית העלמין היה מגלה לגודל הזעזוע, כי מרבית הקברים קטנים בממדיהם. המגיפה פקדה באורח מוזר את הצד היהודי של העיר. שכן האוכלוסייה הנוכרית המקומית כאילו נהנתה מחסינות עלומה, שהגנה על אנשיה מפגיעת הרעה של מלאך המוות. זה האחרון, נראה היה כאילו החליט להוציא את כל חמתו דווקא על ראשי היהודים, ובמיוחד שפך את זעמו על ראשי התינוקות והילדים

הלב לחם חוקם של יהודי אליק בשבועות האחרונים, כבר היו להם לזרא, והם המתינו בכיליון עינים, לשמוע שהמלאך המשחית עזב אותם והיפנה את להב המאכלת שלו לעבר שונאיהם הגדולים. ספרי תהילים היו בידיהם והם אמרו מזמור אחר מזמור בדמעות שלישי, כמבקשים לאמץ את ידיו של סניגורם בשליחותו הקדושה. שעה ארוכה ספון היה רבי הירש לייב בחדרו, ערמות של מטבעות לפניו ושפתיו לוחשות לחשים שונים הידועים רק ליודעי ח"ן. הגבאים שהציצו מבעד לחור המנעול ראו אותו מעביר חופני מטבעות מיד ליד כששפתיו לוחשות, עיניו עצומות ופניו לוהטות. כשסיים את מלאכתו קרא הצדיק לגבאים. הוא הצביע אל ציבורי המטבעות שהיו ערוכים על השולחן כעמודים נוצצים בגווני הזהב ואמר להם: "קחו את הכתרים אל השכונות הנוצריות ופזרו אותם שם בין בתי המגורים. בעיקר תשתדלו לפזר אותם ליד בתיהם של אלו הידועים לשמצה כשונאי ישראל גדולים שעשו צרות ליהודים".

הגבאים יצאו דחופים אל השכונות הנוצריות של אליק וחופניהם מלאים מטבעות זהב. הם החלו מטיילים בין החצרות והבתים והשליכו את המטבעות, אחד פה ושנים שם. הגויים שידעו על המגיפה האוכלת ומכלה כל חלקה טובה בין היהודים ושמחו לאידם לא מעט, הביטו כעת בהשתאות בדמויות המזוקנות שטיילו ברחובותיהם, וזרקו מטבעות מתוך שקיות בד גדולות. הם החליטו כי שכניהם מלומדי הסבל לא עצרו כוח, ומרוב צער ויגון יצאו מדעתם. מפולפלים שביניהם הסבירו שהיהודים המיואשים הגיעו למסקנה, כי מאחר ובין כה וכה כולם עומדים למות, למה להם כסף.

בדבר אחד היו הכל תמימי דעים: כסף רב, במטבעות בעלי ערך גבוה, מתגלגל ברחוב, ככלי אין חפץ בו... כהרף עין היו הכל שחוחים אל הארץ, כעדת כלבים שמצאה גל של עצמות דשנות, ומלקטים בחשק ובשמחה את הכתרים המופקרים. מריבות מילוליות ותגרות ידים אלימות פרצו סביב המטבעות, כאשר המקופחים וחסרי המרפקים שלא הצליחו להניח את ידם על המציאה, ניסו לחטוף את הכתרים מידיהם של חבריהם הזריזים. מטר קללות וגידופים לרוב ניתכו על ראשיהם של המאושרים בעלי הזרוע מפיותיהם של המאוכזבים שנדחקו הצידה.

כאשר שבו הגבאים לביתו של רבי הירש לייב, כבר לא נותר אפילו כתר אחד זרוק על הארץ. כל הכתרים נאספו אל הבתים. מאלף לציין כי במספר המטבעות הגדול ביותר זכו דווקא שונאי ישראל המובהקים המצויים באליק...

חלפה אך יממה אחת והמטבעות פעלו את פעולתם. יום ראשון ללא חללים שרר בחלק היהודי של אליק. המגיפה נעצרה. ואילו ברבעים הנוצריים החלו להישמע זעקות שבר, בבתים שבהם חלו בני הבית. יודעי דבר שמו לב לעובדה המוזרה, כי באותם בתים שיושביהם זכו אתמול במטבעות, עלה מספר מקרי המגיפה בקו תלול לעומת אלו שאיתרע מזלם כביכול, וידיהם החלושות לא הצליחו לגרוף כתרים. כעת התברר כי דווקא מזלם היה שפיר,

ישראל. מתייצב היה כנגד המקטרג ללא מורא ופחד ומישיר מבט אל עיניו, כמה דאת אמר "גירא בעיניך שטן". טען והפך בזכותם של ישראל והצליח לא אחת, להמתיק את רוע הגזירה. התחילו יהודי אליק נוהרים לבית הצדיק ביום ובליל. בכיות האימהות ששכלו את עולליהן במגיפה, קרעו את לבו הטהור לגזרים. נשים שאבדו שנים ושלושה צאצאים, עמדו ויללו בחדרו כשהן מתחננות "והיה המחנה הנשאר לפליטה". אברך-אלמן שאבד את זוגתו הצעירה, חצי שנה בלבד לאחר נישואיו, געה בבכי תמרורים על אשת נעורים שאין לה תמורה. קשישים ששכלו את בניהם בדמי ימיהם, פכרו ידים והביטו בו בעינים גדולות שואלות. עמד רבי הירש לייב בחדרו ובקש רחמי שמים על צאן מרעיתו, שלא תאבד שארית יעקב. אולם לחרדתו הרבה חש שבקשתו אינה מתקבלת, וטורפים לו משמים תפילתו בפניו. הקיש בכל עוז על שערי רחמים, ונבהל עד עומק נפשו כשגילה שהשערים נעולים על מסגר ובריה. כאילו נחתמה הגזירה הרעה בחותם של דם, להשמיד להרוג ולאבד את כל יהודי אליק מנער ועד זקן טף ונשים שלא ביום אחד.

בשעה קשה זו, החליט הצדיק לנקוט בצעד של חוסר ברירה, ולבחור להם לשלומי אמוני ישראל, כפרה נאה תחתיהם. בהסתמך על מאמר חז"ל על הפסוק "ואתן אדם תחתיו" (ישעיה מ"ג) ודרשו חכמינו ז"ל "אל תקרי אדם אלא אדם". (ברכות דף ס"ב) אותם רשעים הקרויים "אדום", בהם לא נגעה יד המגיפה עד עתה. הגיע הזמן להעביר את המציאה הכשרה לחצרותיהם ולטירתם... מדוע שלא ישאו גם הם בנטל?

ראשי הקהל של אליק נקראו לבוא לביתו של הצדיק עוד באותו יום, ורבי הירש לייב פנה אליהם בבקשה יוצאת דופן. "אני זקוק למאה ושישים 'כתרים' (מטבעות שנקראו 'קרוין' או 'קרונן', ובמדינות אחרות כגון צ'כיה נקראת המטבע המקומי 'קורונה' עד היום הזה, וערכם הכספי היה גדול) כמנין 'צלם', כדי לערוך פדיון נפש לקהילה היהודית שלנו".

ראשי הקהל לא היו זקוקים להסבר מפורט מדוע לא יוכל הצדיק לנדב את המטבעות היקרים מכיסו הוא. מבט אחד על כתלי ביתו הלא מטווחים, המלבושים הקרועים של בני משפחתו והכיסאות השבורים, הספיק. רבי הירש לייב היה עני מרוד וספק רב אם נמצא בביתו אפילו 'כתר' אחד לרפואה... יצאו ראשי הקהל למשימה, ועוד באותו יום הצליחו לאסוף ברחבי אליק 160 'כתרים', שהובאו לביתו של הצדיק בחרדת קודש וציפייה ודאית, שרבי הירש לייב אכן יודע מתוך בקיאותו בחכמת הנסתר, את סודותיו של עריכת סדר פדיון נפש.

כל אליק היהודית היתה שותפה בסוד גיוס הכתרים עבור עריכת "סדר פדיון נפש", שכן אין לך משפחה אחת שלא הרימה מכספה תרומה של כתר אחד לכל הפחות, וכך ידע כל ינוקא באליק לצפצף אודות הסוד הגלוי. סביב ביתו של הרבי התקהלו עשרות רבות של יהודים שהמתינו בקוצר רוח לשמוע מה יאמר הצדיק לאחר שיעשה את התיקון. בשורות האיוב שהפכו לדאבון

שכן מלקטי המטבעות נאנקו עתה במיטותיהם, כשהם מתעוותים בכאבי תופת.

יום נוסף עבר ומקרי מוות ראשונים נרשמו בקרב האוכלוסייה הנוצרית, ובמיוחד בין שונאי היהודים המובהקים, לעומת הפסקה מוחלטת של התמותה בין יהודי אליק. כעת 'התברר' לגויים כי השלכת המטבעות לא היתה כה טיפשית כפי שחשבו תחילה, נראה, היה כי יחד עם הכתרים נדדה גם המחלה למקום אחר. היהודים הטילו כישוף במטבעות ושלחו את מלאך המוות לצדה הנוצרי של אליק.

העיר היתה כמקרה. בין המקופחים בעת חטיפת המטבעות הגדולה, היה גם כומר העיר. שונא ישראל מאין כמוהו, שלא החמיץ אף דרשת יום ראשון בכנסיה, כדי לירות ביהודים שנואי נפשו את חצי לשונו המורעלת: הם אשמים בכל צרה שנוחתת על ראשם של הגויים ההגונים, הם הספסרים, הם מפיצי המחלות, הם צלבו את משיחנו, והם... שלשום עמד והביט בקנאה בפשוטי העם שגחנו אל הקרקע ואספו כתרים מלוא החופניים. בעשירות פתאומית זכו. הוא לא גחן ולא אסף, למטה מכבודו היה הדבר. הכומר הנכבד יאסוף כסף מן האשפתות כאחד הקבצנים?

עיניו יצאו מחוריהן והריר זב מפיו למראה הכתרים הנוצרים המוטלים לרגליו ונחטפים כאטריות חמות. אולם מיד התחזק בכל כוחותיו, ולבש הבעה של בוז ושאת נפש נוכח "הננסים הלהוטים אחר הממון", שהתקוטטו כתרנגולים על כל כתר נטוש, והיכו זה את זה בחימה שפוכה עד זוב דם. "שוטים שכמותם, תאבי בצע" לחש לעצמו, זקף את ראשו ונכנס לביתו בגאון ובסנטר מורם, כשהוא שואל את עצמו בחרון, מדוע אין לו איזה משרת נקלה שיעשה עבורו את כל המלאכות הבזויות, וילקט עבורו אי אלו כתרים עזובים בימים ברי מזל כאלו.

אבל לאחר יומיים היה הכומר זחוח דעת וחגג את נצחון "עליונותו המוסרית" המזויפת. כעת התלחשו האנשים כי הכתרים המכושפים שהובאו מן הרובע היהודי, הפיצו את זרעי החורבן וההרס, והעבירו את המגיפה מן היהודים אל הגויים.

שנאתו הנושנה של הכומר התעוררה עתה בכל עוזה, הוא לא המתין עד יום ראשון. תכף ומיד יצא אל הרחוב והקהיל אליו את הציבור. "אתם יודעים מי הביא לכאן את המחלה הנוראה?" שאל בזעם ועיניו ירו גיצים, "המטבעות שהיהודים פיזרו. שמא ידוע לכם מי היו היהודים הללו? אלו משרתיו של הצדיק, ה'ראבין' הידוע". כעת הגיע הזמן לשחרר ברבים את התגלית ולפוצץ את החדשה המרעישה, שעל השגתה התייגע אמש קשות. הכומר הזדקף, צחצח את גרונו וצרח בקול נוקב: "נודע לי מפי עדים מהימנים שהראבין התייחד בחדרו עם המטבעות, ומיד אחר כך שלח את משרתיו לפזר אותם במחוזותינו. מאז, כידוע לכם, פסקה המגיפה אצלם והחלה להשתולל אצלנו!".

ההמונים המוסתים והמשולהבים החלו קוראים קריאות גנאי כנגד היהודים כולם ובפרט כנגד ה"צדיקא" שכישף את המטבעות. הם צעדו אחרי הכומר כעדר צווחני, שעה שהלך משם

לביתו של מושל העיר אליק, לתבוע ממנו שיעמיד את הראבין היהודי למשפט בעוון היותו גורם המגיפה בקרב הציבור הנוצרי במקום.

מושל העיר אליק בעת ההיא לא נמנה על שונאי ישראל, ולא השתכנע כלל כי ידו של הראבין היהודי במעל. אולם נוכח זעם ההמון המוסת, לא נותרה לו ברירה. הוא שלח לביתו של רבי הירש לייב הזמנה למשפט בגין הפצת מחלה קטלנית... יהודי אליק נתקפו אימה ופחד כשנודע להם כי הרבי הקדוש עומד לשלם את מחיר הקרבתו ומסירתו למען הקהילה.

הבהלה גדלה עוד יותר כשהתברר כי הגויים ששנאתם לובתה ללא הרף על ידי הכומר הרשע, מתכוננים לפרוע פרעות ולערוך פוגרומים בעיר כאשר יעמוד הצדיק למשפט. לא רק הצדיק ישלם אפוא את המחיר, אלא כל העיר. "נפלנו מן הפח אל הפחת. ניצלנו מן המגיפה, וניפול טבוחים תחת סכיני המרצחים", לחשו היהודים זה לזה בפנים נטולות צבע. קטני אמנה שביניהם תכננו לארוז את המטלטלין, ולברוח מהעיר באישון לילה למקום בטוח יותר עד יעבור זעם.

הרבי עצמו, לא היה מודאג. הוא שלח להודיע בשמו בכל בתי הכנסת של אליק, כי אין כלל מה לפחד. "גם אם יעמידו אותי למשפט, לשונאיני לא תהיה שליטה בנו, ואפילו ציפורנו של ילד קטן אחד לא תינזק" הבטיח הרבי בבטחון מלא, ובכך הרגיע את לבם החרד של כל המודאגים.

ברם, המגיפה הוסיפה להשתולל ולקטול ולהפיל חללים בקרב הציבור הגוי, והשנאה האיומה גברה מיום ליום. האויר היה טעון וסמיך, ולא חסר אלא ניצוץ אחד להצית תבערה שלמה של גל פוגרומים ורציחות. הכל המתנינו במתח רב למשפט שנקבע עוד לאותו שבוע בזריזות מפתיעה. היה ברור לכל כי הרשעתו של הרבי במגיפה שעברה באורח מסתורי מצד לצד, תהיה העילה לשחיטה הגדולה, רח"ל. שונאי ישראל הצטיידו בסכינים ובגרזנים, ותולעת יעקב שאין כוחה אלא בפה, עמדה בתפילה יומם ולילה.

בהגיע יום הדין צעד הרבי, מלווה בשני הגבאים המסורים, ומוקף במעגל שוטרים, לבית המשפט. יהודי העיר התפללו למענו ועקבו בחיל ורעדה אחר דמותו הצועדת בקומה זקופה בתווך, בין השוטרים והגבאים, עד שנבלעה בבנין בית המשפט. מן הבנין הזה תצא הבשורה בתוך כמה שעות, לשבט או לחסד.

מושל אליק שימש בעצמו כאב בית הדין. הוא ישב באמצע ומצדדיו שני שופטים נוספים. אפס, כי עם כניסתו של רבי הירש לייב לאולם בית המשפט, כבדו המושל בקימה של דרך-ארץ ועמד על רגליו עד שהתיישב במקומו. מי שהכיר את המושל לא התפלא, עוד מימים קדמונים נודע המושל כאוהב ישראל, ויתירה מכך, הוא היה מעריצו הגדול של הרבי, ולא אחת התבטא אודותיו והביע את דעתו כי הרבי הוא איש אלוקים קדוש.

למשמשי של הצדיק רווח בראותם מיהו אב בית הדין. אך כשראו את התובע הראשי הצטמררו באימה. על כסא התובע ישב

לאחר מחשבה, הוא הבין שהמושל טמן לו פח כלשהו וניסה לא להיכשל בלשונו, "אני יודע רק דבר אחד. הרבי הזה" הצביע על רבי הירש לייב שישיב שם בפנים שלווה, כאילו כל הדיון אינו נוגע אליו, "הסתגר בחדרו עם המטבעות, מאה ושישים במספר, ואחר כך שלח את משרתי לפזר אותם ברחובותינו, ומאותו יום והלאה התהפך המצב. היהודים הבריאו ואצלנו החלו האנשים למות כזבובים. אלו הם נתונים בדוקים ומבוססים ולא השערות ומגדלים פורחים באויר".

"יפה אמרת" המהם המושל-השופט בקורת רוח, "ומה דעתך אפוא על הרעיון הבא, בהסתמך על כל העובדות המבוססות שצינת בדבריך: כיון שמפיצי המגיפה הן המטבעות ששלח הרבי, צריך להעניש אותו מידה כנגד מידה, יעבור נא הכומר בין הבתים, יאסוף את כל הכתרים, מאה ושישים במספר, ויחזיר אותם אל מקורם, דהיינו יפזר אותם בין רחובות היהודים, משם באו ולשם ישובו".

הכומר הביט בו בעינים מזוגגות מתדהמה ובלע את לשונו. המושל לא המתין. הוא הקיש בפטישו והכריז חגיגת על פסק הדין: "הכומר חייב לאסוף את כל המטבעות ולפזר אותם בעצמו בין בתי היהודים באליק. פסק הדין חייב להתבצע מיד!".

(פורסם בגיליון 'אהל מועד' - לעלוב)

לא אחר מאשר הכומר הרשע, וארשת פניו הרצחנית לא הניחה מקום לספק. היה ברור כי הוא לא יסתפק בפחות מן העונש החמור ביותר, שיתן את האות לשרשרת של תקיפות ברוטליות כנגד האוכלוסייה היהודית באליק.

המושל הורה לתובע לפתוח בדבריו. הכומר קם על רגליו והחל מיד בהאשמה חמורה: הנאשם, כלומר הצדיק היושב לפניו, אשם בהפצת המגיפה בקרב הציבור הנוצרי באליק. על ידי השלכת מטבעות "קרונן" (כתרים), שלאחריה פסקו היהודים למות, והנוצרים החלו למלא את מקומם. "כיצד עברה המגיפה?" רצה אב בית הדין להבין, "אל תספר לי מעשיות סבתא על כישוף המטבעות, איננו נמצאים בין תגרני השוק ולא אקבל הבלים אלו". הכומר החוויר. במילים אלו רוקן המושל את הרוח ממפרשיו. הטלת כישוף היתה הטענה המרכזית שלו. המושל לא נתן לו להתאושש, ומיד הטיח בו שוב, "ובכן, האם לדעתך המטבעות היו נגועות במחוללי המחלה, וכך העבירו את המגיפה?"

הכומר הביט לצדדים, כמבקש לשאוב עידוד מן ההמון המוסת שהתגודד מחוץ לכותלי בית המשפט. המושל צפה את הנולד, וכדי למנוע מהומות שיטו את דעת עמיתיו השופטים, הפך את הדין לאירוע חסוי למחצה שרק בודדים הורשו להשתתף בו. "אני לא יכול להסביר איך בדיוק עברה המגיפה" אמר הכומר

על דא ועל הא

**כאשר העיר הרב לבחור שציציותיו פסולות, נענה
הבחור: "לכבוד פסח אקנה בעז"ה ציצית חדשה!
כעת אני ממחר מאוד" ... ואז לתדהמת הכל, פשט
הרב את הטלית קטן שלו ונתנה לבחור במתנה**

כאשר בווערת בלב מצות "ואהבת לרעך כמוך", כל מהלך המחשבה שונה לחלוטין

לפני פסח הידים מלאות עבודה! והוא חייב לרוץ להמשיך בדרכו, עם עוד הרבה הזמנות! "יאמין לי כבוד הרב, שאין לי רגע פנאי! ונא לא לעכב אותי כאן ולסדר התשלום מיד, כי אני אף רץ לדרכי!". מה עשה אותו רב? על אתר מיידית פשט מעצמו את הטלית קטן שלו בעצמו, לתדהמת כולם, ונתנה לאותו בחור בלתי מוכר במתנה, אחר שהבטיח בנאמנות שיישאר עימה כל העת, ולבש לעצמו מיד טלית קטן אחר.

השמחה והפליאה הגדולה גם יחד ניכרו על פניו של הבחור היטב, הוא התרגש מאד מהמחווה, והבטיח לרב בהן צדקו שמכאן ואילך יקפיד מאד על ציצית כשרה, ואת זו הציצית שקיבל מידי הרב, לא יסיר מעצמו כל חג הפסח!!!

למדתי מטיב מעשה זה, עד היכן מגעת מידת אהבת ישראל! שכאשר פועם ובווער בלב מצות "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), כל מהלך המחשבה שונה לחלוטין. ואש קודש של אהבה

סיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א 'מעשה רב' שראה אצל אחד מגדולי ירושלים, שיש בטיבו הרבה לימוד מוסר.

בימים שלפני חג הפסח הגיע אל בית הרב בחור שליח עם כמה קרטונים של עופות שהוזמנו לקראת החג. הבחור מיהר מאד, זמנו דוחק, ונראה היה כי ידיו עמוסות עבודה רבה, שגם ריווח נאה בצידה... בימים הללו שהכל מזמינים הזמנותיהם לקראת החג.

בדקות הספורות של סידור התשלום, החליף עמו הרב כמה מילים, ושם לב לפתע שציציותיו של אותו בחור פשוט פסולות! - כאשר העיר לו הרב על כך, ענה הבחור: הנה לכבוד חג הפסח אקנה בעזרת השם ציצית חדשה! אמר לו הרב: אבל מה יהיה עד פסח? הלא בכל רגע שהנך לבוש בציציות הפסולות האלו, עובר אתה איסור מחודש!

אבל הבחור מיהר מאד... ואמר שבימים אלו אין שום פנאי.

ממון למטרה נעלה של הכנסת כלה יתומה, שנצרכת דחוף מאוד לסכום נאה, בודאי הייתם נותנים על אתר נתניה חשובה! למה שלא לתרום כמו כן עבור מצות ציצית? הלא "כל ישראל ערבים זה לזה" (סנהדרין כז: שבועות לט.).

(טיב הקהילה)

זו, היא שהולידה בלב הרב מיידית וספונטנית את הרעיון הנפלא הזה.

לאחר שהלך הבחור, כשראה הרב שמתפעלים ממעשה זה, אמר בפשטות ובענוות חן: הלא אם היו מבקשים מכם כעת

משיב הרוח

תוך כדי תפילת 'שמונה עשרה', קצת לפני 'מחיה המתים', אתם לא יודעים אם הזכרתם 'מוריד הטל' או 'מוריד הגשם', כיצד תנהגו?

כל מה שצריך לדעת על 'משיב הרוח' ו'מוריד הטל'

מסופק מה אמר

אם מסתפק איזה נוסח אמר "מוריד הטל" או "מוריד הגשם", אם הוא תוך ל' יום, חזקה שאמר "מוריד הגשם" וצריך לחזור ולהתפלל. וכן אם נזכר לאחר שעבר אותו זמן תפילה, צריך להתפלל בתפילה הבאה תפילת תשלומין.

ואם הסתפק לאחר שעברו ל' יום או לאחר שאמר תשעים פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", חזקה עליו שכבר התרגל לנוסח החדש, ואין צריך לחזור.

מסופק אם הורגל

ואם גם לאחר ל' יום או לאחר שאמר תשעים פעם עדיין מרגיש שלא התרגל לגמרי, אמרינן בזה ספק ברכות להקל, ולא יחזור, אך אם אפשר לו יתפלל בתורת נדבה ויתנה (שו"ת "רב פעלים" או"ח ח"ב תש' י"ז).

אמירת "ותן ברכה" בשבת

מותר גם בשבת להרגיל עצמו ע"י אמירת תשעים פעמים "ותן ברכה", דהרי מלמד עצמו איך להתפלל, ואין בזה איסור הכנה (הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א).

(מים חיים)

מתי מתחילים

יום א' של פסח, נוהגין בארץ ישראל לומר "מוריד הטל" במקום "משיב הרוח ומוריד הגשם" ובחול"ל בני אשכנז לא מזכירין טל, וממשיכים מיד "מכלכל חיים".

טעה ואמר "מוריד הגשם"

אם טעה ואמר "מוריד הגשם", אם נזכר לפני שסיים ברכת "מחיה המתים", חוזר לתחילת הברכה, ואם נזכר לאחר שסיים הברכה, יחזור לתחילת שמו"ע, מכיוון שג' ברכות ראשונות נחשבים כברכה אחת (שו"ע ס' קי"ד ס"ד). ואם אמר רק "ברוך אתה ד'" יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"אתה גבור" (משנ"ב ס' קי"ד).

חזר בו תוכ"ד

אמר "מוריד הגשם", ותוכ"ד חזר ואמר "מוריד הטל" יש סוברים שיצא, וכעין שמצינו בכל מקום שמהני חזרה תוכ"ד (הגרי"ש אלישיב זצ"ל), ויש סוברים שלא יצא, ועדיין צריך לחזור לראש הברכה, דהוי כאילו הזכיר שניהם (שו"ת "שבט הלוי" ח"ו תש' ט"ז. ולא דמי לדברי "ביאור הלכה" ס' קי"ז ס"ג בשם "חיי אדם", דשאלה שאני עי"ש).

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מאילו מים שתו בשבת באסיפת הרבנים בפולין?

שבת דף לח

"אמרו להם חכמים: אם בשבת - כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה"

אולם מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל טען כנגדו, דבמה דברים אמורים בשאר מלאכות שעושה הגוי לצורך עצמו, שאז מותר גם ליהודי להשתמש בדבר, אבל בחימום מים ישנה גזירה מיוחדת במשנה בפרק כירה (לח:). שחמין שהוחמו בשבת אסורים ברחיצה ובשתיה.

(מרגליות הש"ס, עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב)

פעם באחת מהאסיפות הרבנים שהתקיימו בפולין לדון בצרכי הכלל, נשארו הרבנים אשר באו להשתתף באסיפה גם לשבת. והיה גוי אחד במלון שחימם מים עבור עצמו לשתות תה, ואחרי ששתה, הניח שיירי המים החמים שבקומקום והלך לו. וחשב אחד שהיה שם, לשתות את המים שנשארו בקומקום, על פי הסוגיה במסכת שבת (קכב.) שכן מלאכת הבישול נעשתה כאן ע"י הגוי לצורך עצמו.

השו"ת היומי

האם בימים אלו מותר ללוות מהשכן תבנית ביצים?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

לדוגמא בשעת הלוואה מחיר של תבנית הוא 26 ₪ יתכן שבשעת הפרעון יעלה 30 ₪ ויש כאן 4 ₪ ריבית. וההיתר הוא אם זה דבר מועט, למשל 2 או 3 ביצים, או אם יש ללווה בזמן הלוואה ביצים, ואפילו אם יש לו ביצה אחת, מותר לו ללוות 30 ביצים ויותר. או בימים כתקונם שמהמחיר אחד ונשמר למשך זמן, שזה נקרא "יצא השער", שאז ניתן להשיג בקלות ביצים במחיר זה.

אבל בימים אלו שיש מחסור בביצים והמחירים עולים, אסור ללוות תבנית ביצים אלא כשקוצב סכום לתשלום, ומשלם בכסף. כמו כן יכול לקבוע שישלם ביצים, ואם יעלה המחיר יחזיר לו המלווה את ההפרש, וכן מותר אם יש ללווה ביצה בשעת הלוואה, וכאמור.

ואם אין לו ביצה, יכול לבקש את המלווה שימכור לו ביצה אחת בשקל, לדוגמא, ואח"כ כבר מותר לו ללוות תבנית שלמה בהיתר "יש לו".

שאלה: לויתי משכן תבנית ביצים M, האם מותר לי להחזיר תבנית ביצים בגודל L, כיון שקשה לי להשיג בגודל M. והאם בכלל מותר ללוות תבנית ביצים?

תשובה: מי שלוה תבנית בגודל מסוים אסור לו להחזיר גדול יותר, ולכן ישלם בכסף או שיתן תבנית גדולה והשכן יחזיר לו בכסף את ההפרש שבין M ל-L.

עוד הלכה, שבימים אלו שיש מחסור בביצים בחנויות והמחירים עולים, אסור ללוות תבנית ביצים על מנת להחזיר תבנית ביצים, כיון שיתכן שעד שעת הפרעון יעלה המחיר, לכן יש לקצוב סכום לתשלום ולשלם בכסף. ואם יש ללווה ביצה אחת בשעה שלוה, מותר ללוות ולהחזיר תבנית ביצים אף כשהמחיר עלה.

והטעם, שמבואר בגמרא שיש איסור ללוות מוצרים על מנת לשלם במוצרים באותה כמות, כיון שהמחיר יכול לעלות, ואם

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג הי"ד**
הפוחת בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס הי"ד**
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"י **שלום יכנס ואברהם פוקס הי"ד**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

האם מותר לאכול בפסח מאכל שהושרה במים חמים שנמצא בהם חמץ?

משמעותי, התערובת מותרת באכילה בפסח. ויתכן, שבמקרה שההימנעות מאכילת המאכל שהושרה במים החמים כרוכה בהפסד משמעותי, מותר לאוכלו אף כאשר לא התערב באחרים.

[שו"ע תסז, יב, משנ"ב נח-נט, שעה"צ קט, וביה"ל ד"ה אם]

כפי שלמדנו, מאכל שהושרה במים חמים ונמצא בהם חמץ לאחר הוצאת המאכל מהם, המאכל אסור באכילה בפסח. ולדעת הרמ"א, במקרה של 'ספק ספיקא', דהיינו שישנו ספק נוסף מלבד הספק בנוגע לזמן 'נפילת' החמץ למים - המאכל מותר. ואף כאשר אין ספק נוסף - אם המאכל התערב במאכלים אחרים, וההימנעות מאכילת כל התערובת כרוכה בהפסד כספי

האם מותר לאכול בפסח מאכל שהושרה במים קרים שנמצא בהם חמץ?

ואם ההימנעות מאכילת מאכל זה כרוכה בהפסד כספי משמעותי, המאכל מותר. ומאידך, אם החמץ המעורב הוא פרוסת לחם, או פיסת בצק, שדרכן להתפורר במים - יתכן שהמאכל אסור באכילה אף במקרה שהחמץ נמצא במים לאחר הוצאת המאכל מתוכם.

[שו"ע תסז, יב, משנ"ב סב, ושעה"צ קי]

מאכל שהושרה במים קרים ונמצא בהם חמץ לאחר הוצאת המאכל מהם - לדעת הרמ"א, הריהו מותר באכילה בפסח. אולם, במקרה שהחמץ נמצא במים בעוד שהמאכל שרוי בתוכם - המאכל אסור, ודינו כדין מאכל שהושרה במים חמים האמור לעיל, כלומר, שבמקרים מסוימים ניתן להתירו באכילה.

מה דינה של תערובת חמץ המוטלת ב'ספק ספיקא'?

ואם התערובת שיש בה ספק ספיקא דאורייתא תתקלקל מחמת השהייתה עד לאחר הפסח, או שההימנעות מאכילתה כרוכה בהפסד כספי משמעותי, וכן כאשר ההימנעות מאכילתה תפריע לשמחת החג - הריהי מותרת באכילה בפסח.

[שו"ע תסז, יב, ומשנ"ב סג; ביאורים ומוספים דרשו, 77]

כאמור לעיל, לדעת הרמ"א, במקרה של 'ספק ספיקא' אם יש בתערובת 'משהו' חמץ - הריהי מותרת באכילה בפסח. דין זה, הוא רק ב'ספק ספיקא' הנוגע לאיסור דרבנן, כמו איסור תערובת 'משהו' חמץ; אבל תערובת שיש בה 'ספק ספיקא' בנוגע לאיסור חמץ דאורייתא - אסור לאוכלה בפסח, ועם זאת, אין חובה לבערה.

* מאכל שהושרה במים חמים, ונמצא בתוכם חמץ לאחר הוצאת המאכל מהם - המאכל אסור בפסח. ויתכן שאיסור זה הוא אף במים חמים שהורקו מ'כלי ראשון' שבו חוממו ל'כלי שני'.
* מים קרים שנמצא בתוכם חמץ, וכמות המים גדולה פי שישים מהחמץ, ולאחר מכן השתמשו במים אלו לבישול - התבשיל מותר בפסח. ויש אומרים שהתבשיל מותר אף כשכמות המים אינה גדולה פי שישים מהחמץ. ויש אומרים שאם החמץ נמצא בתוכם בפסח, התבשיל אסור. ואם החמץ שהה במים במשך עשרים וארבע שעות רצופות - התבשיל אסור אף אם החמץ שהה במים רק לפני הפסח.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע לא צריך להכשיר שיניים תותבות בין בשר לחלב?

צריך להימנע מאכילת חמץ חם ב־24 השעות שלפני תחילת זמן איסור אכילת חמץ בערב פסח. ויש אומרים שמן הדין אין צורך להגעילן, אך ראוי לעשות כן. ויש אומרים שאין צורך כלל להגעילן. ויש אומרים שמעיקר הדין אין צורך להגעילן, אך ראוי להימנע ממגע של מאכל ומשקה רותחים בשיניים מ־24 שעות לפני תחילת זמן איסור חמץ, עד לאחר הפסח. ויש שכתב שדין סתימות כדין שיניים תותבות. וראה עוד במקורות.

שיניים תותבות - נוהגים שלא להגעילן בין בשר לחלב, והפוסקים כתבו טעמים שונים לדבר: א. חום המאכל שמכניסים לפה, בדרך כלל אינו במידה שיכול להבליע טעם בתותבות. ב. הפה נחשב כ'כלי שני'. ג. שהייה מועטת כזו אין בכוחה לפלוט ולהבליע. ד. הבל הפה פוגם מיידית את המאכל המוכנס לתוכו. אולם, לענין איסור חמץ, נחלקו הדעות: יש אומרים שחובה להחמיר ולהגעילן לפני הפסח במים רותחים, ויש אומרים שאף

[ביאורים ומוספים דרשו תנא, 35]

הלוח היומי

י"ט בניסן | ר' יעקב יוסף ב"ר ישראל חיים וייס זצ"ל, האדמו"ר מספינקא

יארצייט:

שע"ד: ר' יהושע וולק ב"ר אלכסנדר הכהן כץ זצ"ל, ב' סמ"ע, דרישה ופרישה.
תקל"ב: ר' אהרן הגדול ב"ר יעקב פרלוב זצ"ל, מקארלין.
תקפ"א: ר' פנחס אליהו ב"ר מאיר הורוביץ זצ"ל, ב' ספר הברית.
תר"ג: ר' שלמה יהודה לייב ב"ר ברוך זצ"ל, מלענצ'נא.
תרי"ב: ר' אליעזר ב"ר יוסף בנימין ברגמן זצ"ל, מייסד כולל יוצאי הולנד וגרמניה, ב' בהר יראה ועוד.
תרכ"ו: ר' שמואל אביגדור (תוספאה) ב"ר אברהם רבינוביץ זצ"ל, אב"ד קרלין וב' מנחת ביכורים, שו"ת שאילת שמואל ועוד.
תרס"ג: ר' פנחס אליהו ב"ר יעקב יוסף רוטנברג זצ"ל, אב"ד פילץ.
תש"ג: ר' מנחם ב"ר אלעזר זמבה הי"ד, מרבני גטו וורשא וב' זרע אברהם, אוצר הספרא, תוצאות חיים ועוד.
תשמ"ח: ר' יעקב יוסף ב"ר ישראל חיים וייס זצ"ל, האדמו"ר מספינקא.
תשס"ב: ר' שמואל אלכסנדר ב"ר שלמה זלמן אונסדורפר זצ"ל, רב קהילת צאנז פ"ת.

המדבר לשון הרע על משפחה שלמה או על עדה שלמה - עווננו כפול ומכופל מהמדבר על יחיד

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

לגבי דיבור לשון הרע על משפחה שלמה או על עדה שלמה, כגון ספרדים על אשכנזים או להיפך - עווננו כפול ומכופל מהמדבר על יחיד.

ולענין תשובה כשדיבר על רבים [על כל פנים כשנגרם להם צער מכך], מבואר ברמב"ם (פ"ד מתשובה ה"ג) לענין המקלל את הרבים שאין לו אפשרות לשוב בתשובה גמורה, מפני שלא קילל אדם ידוע כדי שישאל ממנו כפרה. ואף כאן, אם נגרם להם צער מדבריו לא יוכל לבקש מהם מחילה. ובביאורים ומוספים מציינים בזה למה שהביאו לעיל, לענין מי שדיבר על אנשים רבים ואינו זוכר מי הם כדי לבקש מהם מחילה, שיעץ הגר"ח קניבסקי שיתפלל שכולם ימחלו לו.

לשון הרע שאינו על אדם מסוים אלא על ציבור, עדה וכדומה, עשוי להיראות בעיני אנשים כחמור פחות. אולם מדברי ה'חפץ חיים' עולה כי אדרבה, לשון הרע כזה חמור הרבה יותר.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי (כלל י' מהלכות לשון הרע סעיפים יא-יב) עוסק ה'חפץ חיים' במקרה של אדם שהיה בעיר מסוימת ולא היה שבע רצון מקבלת הפנים שזכה לה, או שלא סיעו לו שם כפי שציפה, ולכן מפרסם לגנות את האנשים החשובים דשם, "וכל שכן אם מבזה עבור זה סתם לכל העיר, בוודאי עוון פלילי הוא, כי איסור לשון הרע, אפילו על אמת... הוא אפילו אם מספר על איש פרטי, וכל שכן על עיר שלמה בישראל המחזיקים באמונת ה', ודאי עוון גדול הוא".

בביאורים ומוספים מביאים מדברי הפלא יועץ, כי כך גם

ד' לעומר

המשל הנפלא של המשגיחים

המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל אמר: מצוי שאנשים מביעים דעתם על אירועים שונים, והם אומרים איש לרעהו: "אמנם יודעים אנו שהכל מונהג על ידי הקב"ה, אך בא ננתח את הענין מצד דרך הטבע". המשגיח הרב דסלר זצ"ל אמר על כך, שאנשים אלו משולים לשני אנשים שאמרו זה לזה: "הבה נדבר כמו משוגעים".

(לעבדך באמת ח"ב עמ' שכב)

נשתדל להתחזק בידיעה שכל מה שקורה בעולם ובחיינו הפרטיים, אין זה מחמת סיבות הטבע, אלא הכל מונהג על ידי הקב"ה